

1) Główny cel projektu badawczego

Głównym celem projektu badawczego jest znalezienie arystotelesowskiego złotego środka między wolnością gospodarczą oraz odgórną ingerencją w ową wolność przez regulacje prawne, realizujące określone interesy publiczne. Cel ten zrealizowany zostanie przez zbadanie wpływu unijnych i krajowych organów regulacyjnych na treści stosunków cywilnoprawnych. Hipoteza, która będzie weryfikowana w ramach projektu głosi, że możliwe jest zdefiniowanie jednolitych standardów kształtowania stosunków kontraktowych przy jednoczesnym poszanowaniu zasady wolności gospodarczej. Wypracowanie takiego standardu pozwoliłoby na identyfikację z jednej strony tych działań, które ingerują zbyt mocno w zasadę wolności gospodarczej i w związku z tym powinny zostać porzucone, z drugiej zaś takich czynności, które w pełni wpisują się w publiczną misję organów regulacyjnych i przyczyniają się do realizacji wartości, których urzędy te powinny bronić. Wyniki badań wskazałyby innymi słowy jak można zwiększyć akceptację prawa oraz zaufanie obywateli do organów publicznych.

Zweryfikowanie wskazanej hipotezy możliwe będzie tylko po uprzednim znalezieniu odpowiedzi na cztery podstawowe pytania badawcze: jakie są dopuszczalne ograniczenia zasady wolności gospodarczej, jakie są podstawy prawne ingerencji organów regulacyjnych w relację kontraktowe między podmiotami prywatnymi, czy realizacja celów regulacyjnych stanowi nadmierną ingerencję w zasadę wolności gospodarczej, na ile obowiązujące już przepisy umożliwiają wprowadzenie mechanizmów standaryzacyjnych?

Odpowiedzi na pierwsze i drugie pytanie badawcze pozwolą określić ramy prawne dla dalszych badań i pomogą w odpowiedzi na trzecie i czwarte pytanie.

Po określeniu granic dopuszczalnej ingerencji w zasadę wolności gospodarczej, przeanalizowane zostaną zagadnienia związane z trzecim pytaniem badawczym. Jeśli odpowiedź na to pytanie okaże się pozytywna, postulowana będzie zmiana obowiązującego prawa i wycofanie szeregu uprawnień organów regulacyjnych do ingerencji w stosunki pomiędzy podmiotami prywatnymi. W takiej sytuacji dalsze kształtowanie jakichkolwiek standardów będzie niecelowe. W sytuacji, w której odpowiedź na trzecie pytanie będzie negatywna, od odpowiedzi na czwarte pytanie zależeć będzie to, czy wśród wniosków płynących z projektu badawczego będą znajdowały się postulaty działań legislacyjnych, czy jedynie propozycje zbiorów dobrych praktyk lub innych aktów typu soft law. Obszary prawa, które będą wchodziły w zakres projektu badawczego obejmują sprawy „dnia codziennego”, przede wszystkim prawo ochrony konkurencji i konsumentów, regulacje prawa telekomunikacyjnego, energetycznego i finansowego. Wyniki przeprowadzonych badań pozwolą potwierdzić lub zaprzeczyć ww. hipotezie przez wykazanie czy istnieją jednolite standardy i instrumenty regulacyjne przysługujące wszystkim regulatorom, czy też każdy sektor należy traktować jako oddzielny.

2) Opis badań podstawowych podjętych w ramach projektu

Główną metodą badawczą stosowaną w projekcie będzie metoda najczęściej używana w naukach prawnych - metoda formalno-dogmatyczna. Opiera się ona na analizie relewantnych przepisów, decyzji administracyjnych, orzeczeń sądowych oraz dorobku nauki. Przedmiotem badań będzie przede wszystkim prawo Unii Europejskiej, a także powiązane z nim prawo krajowe. Drugą metodą badawczą będzie metoda porównawcza, która pozwoli na zestawienie ze sobą rozwiązań stosowanych w prawie polskim oraz w prawie innych państw o zbliżonej tradycji prawnej. W pewnym zakresie wykorzystane zostaną również szczególne metody badawcze - wciąż jeszcze mało popularne w polskiej nauce prawa, choć coraz bardziej zyskujące uznanie zwłaszcza w nauce anglosaskiej - takie, jak np. metoda analizy teoretyczno-pojęciowej, metoda jakościowa oraz empiryczna. Planowane badania oparte zostaną o kweryndy biblioteczne w wiodących ośrodkach naukowych, konsultacje z ekspertami oraz analizę dostępnych aktów prawnych i inicjatywy legislacyjne.

3) Powody podjęcia tematyki badawczej

Główną przyczyną dla podjęcia opisanej tematyki badawczej jest obserwacja, że nasilają się tendencje do coraz bardziej szczegółowego regulowania danych sektorów rynku. Oczywistym powodem tego zjawiska są odczuwane konsekwencje kryzysu finansowego z ostatniej dekady, który ujawnił wiele niebezpieczeństw, pojawiających się wtedy, kiedy państwo decyduje się pozostawić zbyt dużą przestrzeń dla niczym nieograniczonej gry rynkowej. Lekcja, jaka powinna być wyciągnięta z tego wydarzenia jest taka, że państwo nie może totalnie abdykować z roli nadzorca. Jednocześnie konieczne jest wytyczenie wyraźnej linii pomiędzy uregulowaną wolnością gospodarczą a systemem centralnie sterowanym.